

MALLIA AVOIMEEN TIETEeseen RANSKASTA

Suomalainen tutkimusyhteisö on ottanut tavoitteekseen olla avoimen tieteen kehityksen kansainvälinen edelläkävijä. Tärkeänä osana edelläkävijyyttä on seurata avoimen tieteen maailmanlaajuisista kehitystä ja ottaa oppia uutta luovista hyvistä käytännöistä.

Avoimen tieteen eturintamalla onkin tapahtumassa paljon. UNESCO valmistelee loppuvuodesta julkaistavaa avoimen tieteen suositustaan, ja avoimen tieteen kärkimaista sekä Alankomaat että Ranska ovat olleet päivittämässä omia kansallisia avoimen tieteen linjauksiaan. Ranskan uusi avoimen tieteen suunnitelma onkin jo valmistunut ja tarjoaa paljon hyviä ideoita, joista monia edistetään jo Suomessakin.

Avoimen tieteen arvo

Ranskan uudessa kansallisessa suunnitelmassa avoimen tieteen arvostaminen näkyy hyvin konkreettisella tavalla: avoimen tieteen rahoitus halutaan kolminkertaistaa. Rahallisten panostusten lisäksi avoimen tieteen merkitystä korostetaan myös epäsuoremmilla tavoilla, esimerkiksi ottamalla Suomen tavoin avoin tiede osaksi tutkimuksen ja tutkijoiden monimuotoista arviointia.

Ranskan suunnitelmassa avoimen tieteen merkitystä ja edistymistä myös mitataan säännöllisillä barometreillä, joissa tarkkaillaan muun muassa avoimen tieteen yhteiskunnallista hyödyntämistä. Suunnitelmassa halutaan myös edistää avointa tiedettä käsittelevän kansainvälisen tutkimuksen tekemistä.

Tutkimusjulkaisun monimuotoisuus

Tutkimusjulkaisujen osalta Ranskan suunnitelma kantaa huolta siitä, että julkaisemisen ekosysteemi pysyy mahdollisimman monimuotoisena. Erityistä tukea suunnitelmassa halutaan antaa avoimille julkaisukanaville, jotka eivät rahoita toimintaansa tutkimusartikkelien tai -kirjojen kirjoittajilta tai näiden taustaorganisaatioilta perittävillä maksuilla. Lisäksi ranskalaisten, avoimuuteen sitoutuneiden tutkimusjulkaisijoiden asemaa pyritään vah-

vistamaan yhteisellä allianssilla, joka mahdollistaa esimerkiksi julkaisuresurssien jakamisen.

Tärkeänä osana tutkimusjulkaisun monimuotoisuutta Ranskan suunnitelmassa on pitää huolta suomalaisessakin keskustelussa tärkeästä monikielisyydestä. Suunnitelman tavoitteena on, että Ranskassa tehdyt tutkimusjulkaisut tavoittaisivat sekä kansainvälisen yleisön että ranskalaisen tieteestä kiinnostuneen maallikon. Tärkeänä välineenä suunnitelmassa nähdään tekoälyavusteinen kääntäminen, jonka avulla tutkimusjulkaisuja voitaisiin mahdollisimman vaivattomasti kääntää ranskasta muille kielille ja muista kielistä ranskaksi.

Avoimet ohjelmistot

Ranskan suunnitelma painottaa avoimen tieteen monivivahteisuutta, jossa tärkeää ei ole vain tutkimusjulkaisujen ja -aineistojen avaaminen. Esimerkiksi osallistava tiede ja avoimet oppimateriaalit saavat suunnitelmassa oman mainintansa.

Erityisen tärkeään asemaan suunnitelma nostaa tutkimuksen tarpeisiin tuotettujen ohjelmistojen ja niiden lähdekoodin avaamisen. Noston taustalla on huomio, että pelkkien datamassojen lisäksi tutkimuksen tekemiseen tarvitaan yhä enemmän erilaisia algoritmeja ja tekoälyjä hyödyntäviä sovelluksia ja menetelmiä, jolloin niiden läpinäkyvyys ja vapaa leviäminen on tärkeää tieteen kehitykselle.

Ranskan suunnitelmassa ymmärretään myös, että pelkkä avointen ohjelmistoarkistojen perustaminen ei yksinään riitä muuttamaan tutkimuskulttuuria. Avoimen lähdekoodin ohjelmistojen tuottaminen pitää suunnitelman mukaan nähdä yhtenä mahdollisena tutkimusmeriittinä. Lisäksi suunnitelmassa painotetaan, että tutkimusorganisaatioissa tarvitaan yhä enemmän algoritmien, ohjelmistojen ja ohjelmistolisenssien osajia.

Avoimen tieteen koordinaatio – Tieteellisten seurain valtuuskunta